

իշխանը ծովեզերեայց՝ բաց ի բրենձէն և բովանդակ աւուգաթըն (էջ 13)։ Երուսաղեմի հրատարակիչները կը մեկնեն «փաստաբան» անշուշտ ֆրանս. avocat, իտալ. avvocato, լատ. advocatus «Պաշտպան, պատուաբան» բառն է, որ հիմայ ալ գործածական է Պոլսոյ Հայոց մէջ ապուրար ձևով։

Դանիւ «Տաճար, Տաճարականը»։ վր. կայութիւնը տեանախորդին մէջ. = ֆրանս. temple, լատ. templum «տաճար»։

Կեփալ «գլուխ»։ Յովհաննէս յունարէն գրեալ զԱւետարանն, Կեփալ ասաց, որ է գլուխ։ Յաղագս որո՞ց պիտոյից ասաց զԿեփալն՝ թէ Թարգմանի Պետրոս։ Իսկ եթէ ասիցէք թէ Կեփալ ի Կեփալ ասաց Թարգմանի։ Զի՞նչ առաւելութիւն ունի յունարէն Կեփալն ի վերայ զլիւրն հայերէն (էջ 43-45)։ = յն. κεφαλή «գլուխ»։

Մակարայանիւ «վրան աւելցնել»։ Մա. կայաւել երիցս թէ Արածեալ զոչխարս իմ (էջ 58)։

Մայիստր «սէր, գլխաւոր»։ վկայու թիւնը տեան առաջար բառիս տակ. = ֆրանս. maistre, maître, իտալ. maestro, լատ. magister.

Միտրակ «միապէս, մէկ ձևով, համա. հաւասար կերպով»։ Միապէս պատուիրեաց զօրութիւն ընդունել ի բարձանց, միտրակ և զհրեղէնն ընկալան զլեզունն (էջ 65)։

Նազ «չկամութիւն ցոյց տալը»։ Կամ վասն բարձրայտութեան նազ գոլով, և կամ խորհուրդ առնելով եթէ տեսցուք՝ եթէ ոչ (էջ 9)։

Վէար «եպիսկոպոս»։ Ամենայն պատրիարք և կաթողիկոս և արծուէսը և վէար պարտին հնազանդ լինել աթոռոյն Պետրոսի (էջ 23)։ Ամենայն պատրիարք և կաթողիկոս և արծրվէսը և վէսը պարտին հնազանդ լինել Պապուն Հռովմայ (էջ 66)։ Երկու տեղն ալ ձեռագիրը ունի վէար, բայց առաջինին մէջ հրատարակիչները սրբագրած են վէարք, երկրորդին մէջ պահած են վէար, քովը

բացատրելով «եպիսկոպոս»։ Այս մեկնու թիւնը ուղիղ է. բարբ կը ծագի ֆրանս. évêque, իտալ. vescovo հոմանիշէն։

Քումանուոր «հրամանատար»։ վկայու թիւնը տեան առաջար բառին տակ. կու գայ ֆրանս. commandeur հոմանիշէն։

Հ. ԱՅԱՌԱՆ

Գ Ր Ա Կ Ա Ն

Հ Ո Մ Ե Ր Ո Ս

□ □

Ո Դ Ի Ս Ա Կ Ա Ն

Բ. ԵՐԳ

(Շաբ, տեա Բզմ. 1922. էջ 237)

Եւ վարդաճատն Արաւոտն երբ երեցաւ, եււն մահճէն Ողիսէսի սիրուն ճնտն եւ զզգեստներն հագաւ, կախեց ուսն ի վար Սըրաքաշէտ սուրն, ու կապեց ոտքերուն Զոյգ մը չըքնաղ մոյկ, եւ եււն սենեակէն Ատուածակերպ, եւ հրամայեց իսկ եւ իսկ Որ քարոզները քաջաճայն՝ վարսագեղ Աքայիկները ժողովի հրաւիրեն։ Մուսնետիկները քարոզին կարդացին եւ խմբեցան փութանակի Աքայեանք։ Արգ երբ անոնք ակրմբեցան միահոյլ, Տիւնմաք ինքն ալ յառաջեց դէպ ատեան եւ ունէր իր ձեռքին մէջ տէգ մը պլովինձ, եւ չէր միայն, այլ կ'երթային հետն ի վեր ժիր ու թեթեւ զոյգ մը բարակ, Վթնաս Ատուածային շուրհ մ'էր սքփոնք իր վրան, Բոլոր մարտին հիացումով կը դիտէր իր յառաջէն, եւ ան նըստաւ հայրենի Գահին վըրայ, եւ տեղ տըւին ծերուհիք։ Եւ անոնց մէջ նախ առաջին ըսկըսաւ Խօսիլ դիցացան Եգիպտոս. կըքած էր Եգիպտոսէնէն, եւ գիտէր շատ մը բաներ. Ատուածային Ողիսէսի հետ մէկտեղ Գացեր էր իր սիրուն որդին՝ քաջարի Դէպ իլինն՝ արխասիրտ Անտիփոսն, եւ վայրենի կիկլոպը գայն փողոտեց իր անձաւին մէջ խորափոր, եւ անով

վերջին անգամ զընթրորկոր քաղցն անցուց։ Ունէր ուրիշ երեք զաւակ, Եւրինոմ՝ Անոնցմէ մին՝ տարփածուաց մէջ էր, միւսերն Քերկէլու հետ էին դաշտերն հայրենին։ Բայց ան իր միւս զաւակը բնաւ չէր մոռնար, Այլ կը հեծէր ու կը սըզար, եւ արդ ան՝ Առօրին արցունք բոլոր՝ ըսաւ այս խօսքերն.

« Իթականք, մըտիկ ըրէ՛ք խօսքերուս, Զորմէհետէ աստուածայինն Ոգիսէս կոր նաւերով Իթականէ մեկնեցաւ, Չէինք բընաւ խըմբած ժողով կամ ատենա։ Իսկ արդ ըզմեզ ո՞վ զուժարեց այսօր հոս. Եւրիտասմը՞ մ'արգեօք՝ թէ մին ծերերէն. Եւ ի՞նչ բանի համար, արդեօք բանակին Վերադարձին լծւոր պիտի հաղորդէ՞ Դախ եւ առաջ ինքը լըսած ըլլալով, Թէ՛ իր մըտքին մէջ բան մ'ունի եւ կ'ուզէ Հասարակաց շահուն համար ընել մեզ. Բստ իս՝ Բարի եւ մարդասէր անձ մըն է. Իցին Դիոս յաշողապէս կատարէր Ինչ բան որ ան կը խղկայ իր մըտքին մէջ»։

Այսպէս ըսաւ, եւ այն բարի հըմալքէն Ուրախացաւ Ոգիսէսի սիրուն ճետն, Եւ չընթստաւ երկար, ուզեց խօսք առնել, Եւ ատենին կեցաւ միջեւ. Պիսենդ՝ Քարոզն ուշիմ մականն անոր տըւաւ ձեռքն Եւ ան ծերուն դառնալով այսպէս զորցեց.

« Ո՞վ ծերունի, հեռու չէ՞ քու առջեւդ է Ահաւասիկ մարդն որ խըմբեց այս ժողովն, Եւ ամենէն աւելի զիս կըտտեց ցաւն։ Ես բանակին վերադարձին վըրայօք Ո՞ր եւ է լուր առած չունիմ՝ որ հոս ձեզ՝ Ես առաջին անգամ լըսած ըլլալով՝ Հաղորդէի, ոչ ալ կ'ուզեմ յայտնել հոս Հասարակաց օգտին համար խորհուրդներ, Այլ եւ կ'ուզեմ խօսիլ իմ վրաս, ցաւիս վրան, Այլ մանաւանդ թէ կըրկնակի ցաւերուս, Որոնք եկան պաշարեցին զիս ու տունս։ Կորսընցուցի նախ եւ առաջ իմ քաջ հայրս Որ թաղաւոր էր ձեզ երբեմն ու նաեւ Հայր մը քաղցրիկ, իսկ հիւսմ դէռ աւելի Մեծ ցաւ մը կայ, որ կործանէ պիտի տունս Հիմնայատակ, ւամէն ինչքերս լափէ. Տարփածուներ՝ հակառակ մօրըս կամքին՝ Թափեր են իր վըրայ. ատոնք ճետեր են Այս մեր երկրին աւազներուն, կը խորշին իր հօրը տունը երթալէ՛ իկարէ՛ր Որպէս զի ինքն իսկ իր զըստրիկը օժտէ Եւ հանէ տայ անոնցմէ իր ուզածին. Այլ ամէն օր շարունակ տունըս կու գան,

Ու մորթելով եզներ, զառներ, այծիւր գէր, Կռուէք կ'ընեն ու կը խըմեն սեւ գինին Եւրայտօրէն, ու կը սպառեն իմ ինչքերս. Եւ չըկար մէկն հոս՝ ինչպէս էր Ոգիսէս՝ Որ տունէս այդ ծանրը զըմբաղն հեռացնէ։ Ես դեռ անկործ եւ մարտելու անհրահանգ՝ Կարողութիւն չունիմ վանել վտարելու. Զոր կ'ընէին անշուշտ ձեռքէս եթէ զար, Զի ամէն չափ ու համ անցուց ըրածնին. Եւ տունս ահա կը կործանի վատափառ։ Իթականք, թող ձեր ցատումը բընկի, Եւ ամբիցք շըրջաբնակ ազգերէն, Ուստուածներուն բարկութենէն դողացէ՛ք, Մի՛ գուցէ այս ոճիրներուն վրայ սրտունած՝ Ելլեն ու ձեր զըլխուն փորձանք մը զըրկեն։ Զեզ կ'աղաչեմ, բարեկամներ, Ուրմբան Արամազդի եւ Թեմիսի առունով՝ Որ կը ցըրուէ ու կը խըմբէ ատեններն, Ատոնց սանձ զրէ՛ք եւ զիս թողէ՛ք մէն միայն Տապիւնիւր իմ զըծնդակ ցաւերովս։ Իսկ եթէ հայրս՝ քաջարին Ոգիսէս՝ Ոտիւնելով գիսակազեղ Աթայնանց՝ Անոնց չարիք հասցուց, դուք ալ ձեր կարգին Ոտիւնէք ինձ եւ չարք հասցուցէք Ըզզըրգզելով տարփածուաց լիւր այս ջոխին։ Եւ աւելի լաւ է որ գուք ըսպառէք Ուաէ՛ք իմին ըստացուածքներս ու հօտերս։ Վասն զի գուք եթէ ուտէ՛ք՝ օր մը ես Պիտի կըրնամ գուցէ զանոնք ձեռք ձեզել, Զեր փէշներն բըռնած՝ քաղցին մէջ անգուլ Աղաչելով որ դարձնէք իմ ինչքերս, Մի՛նչեւ որ ինձ հատուցանէք կեյծանիդ, Բայց կը տոչկէ՛ք արդ սիրտս անբոյժ ցաւերով »։

Խօսեցաւ այսպէս զայրազին, ու նետեց Ցուպը գետին, կը հեղոր տաք արցունքներ, Եւ ժողովուրդն անոր չորս դին յուզեցաւ։ Ամէնքը լոււ էին ու մոռնէին, ու ոչ ոք Տելեմաքին պատասխանել չէր ժըտեր Խիստ խօսքերով. Անտիոտսը միայն Պատասխանեց այսօրինակ. « Տելեմաք, Յախուստախօս եւ անընթեք սիրտ ու միտք, Ի՞նչ նախատինք էր որ ըրիր մեզի դուն. Անշուշտ կ'ուզես քարուակաղքով ծածկել մեզ. Բայց ո՞ր եւ է յանցանք չունին տարփածուք, Այլ նենգերու վարպետ քու մայրը՞ միայն։ Երեք տարին անցաւ արդէն, եւ ահա Քիչ ատենէն պիտի լրանայ չորրորդն ալ։ Զորմէհետէ Աթայնեւոց սիրուը նէ Իրենց կուրծքին մէջ կը խաբէ։ Ամենուն Ցոյս ու խոստում կու տայ՝ բանքեր յընելով.

Սակայն իր սիրտն ուրիշ բաներ կը խոկայ.
 Նէ իր մըտքով ուրիշ նոր նենգ մը նիւթեց.
 Տունը նըստած սկըսաւ ոստայն մը կըկնել,
 Ոստայն մը մեծ՝ լայն ու քընքուշ, եւ իսկոյն
 Ըսաւ մեզի. «Տարփածուններս իմ առոյգ,
 Որովհետեւ ոչ եւս է վնէճ Ողիսէս,
 Ըսպասեցէք հարստանիքիս, մինչեւ ես
 Աւարտեմ այս ոստայնն, որպէս զի թելերս
 Չըկորսընին ի զուր. ասի կը հինեմ
 Լայնիւրսին համար, որ երբ ժանտ օրհասն
 Հասնի Եւ զայն քընացընէ առյաւէտ,
 Չըզայրանայ Աթայունի մ'ինծի դէմ,
 Եթէ այնքան ճոխ մարդ մ'հանգչի անսաւան »:

Բսաւ ու մեր ազնիւ սըրտերն համոզեց,
 Յորեկ ատեն կը գործէր ան մեծ ոստայնն
 Ու կը քակէր գիւրընը ճրագ վառելով.
 Երեք տարի նենգը ծածկեց ան մենէ.
 Բայց երբ ժամերն առին չորրորդը բերին,
 Կիներէն մին՝ որուն յայտնի էր իր դաւն՝
 Ըսաւ մեզի, ու մենք վըրայ բըռնեցինք
 Երբ քակելու հետ էր շըբեղ այն կըտաւն.
 Ու ստիպուեցաւ զայն աւարտել ակամայ:
 Տարփածուններն ահա քեզի կը յայտենն,
 Որպէս զի դուն գիտնաս սըրտովդ, ու գիտնան
 Նոյնպէս բոլոր Աթայեցիք: Ղըրկէ մայրդ
 Եւ հրամայէ որ կարգըի որո՞ւ հետ
 Որ պատուիրէ հայրն, ու իր սիրտը ուզէ:
 Բայց թէ՛ նէ ուզէ երկայն ատեն զեռ
 Խընէ տանջել Աթայեցուց որդիներն,
 Օգտուելով օծիտներէն՝ զոր իրեն
 Առատութեամբ շնորհեց Պալլաս Աթենաս,
 Չարտարութիւն ձեռքի, հանճար նուրբ ու սուր,
 Որոնց նըմանն ամենեւին լըսած չենք
 Որ ունեցած ըլլան կիներն երբեմնի
 Արգուհիները վարսագեղ Ալկմենէ
 Եւ Միկենէ գեղահիւսակ և Տիրով.
 Որոնցմէ ոչ մին չէր գիտեր հընարքներ
 Ինչպէս գիտէ Պենելոպէ. Բայց զոնէ
 Վըրջին իր այս նենգը պարկէշտ բան մը չէր:
 Պիտի ուտեն, պիտի սպառեն տարփածութե
 Ըտացուածքներդ ու կենաքդ՝ ինչպիսի ատեն նէ
 Յարատեւէ այն խորհուրդին մէջ՝ զոր զիք
 Ներշնչեցին իրեն. իրաւ է թէ ինք
 Կը հայթայթէ իրեն համար փառք մը մեծ,
 Սակայն քեզի կ'առթէ կորուստն ինչքերովդ:
 Գալով մեզի, մենք չենք երթաւ ոչ զործի
 Եւ ոչ ուրիշ ու է տեղ, մինչեւ նէ
 Չըկարգըրի հետն Յոյներէն ուզածին »:
 Եւ Տելեմաքն ըզգոն սըլաւ պատասխան.
 « Անտինոսս, ես բնաւ երբեք հակառակ

Իր կամքին չեմ հեռացընէր այս տունէն
 Ան որ ծընաւ ու սընուց զիս. ո՞ գիտէ
 Թէ՛ ուր է հայրս, մեռաւ արդեօք թէ՛ կ'ապրի.
 Եւ շատ դժուար պիտ' ըլլայ ինձ դարձընել
 Իկարոսի՝ իր աղջկան ճոխ օծիտներն՝
 Եթէ բըռնի հեռացընեմ զայն տունէս:
 Հայրըս պիտի զիս անիծէ անկասկած,
 Եւ պիտ' աստուած մը զիս պատժէ չարաչար,
 Երբ տունէն դուրս ելլելով մայրս՝ աղաչէ
 Կատաղիները վըրժիւնդիւր եւ ահեղ.
 Եւ ո՞ր թողունք մարդոց նըզովքն ինծի դէմ.
 Բընաւ չեւէ պիտի բերնէս ատանկ խօսք.
 Եթէ ձեզի հանելի չէ որդումս,
 Ու կը սըրտնիք, արքունիքէս էլէք դուրս,
 Գացէք ուրիշ հացկիրոյթներ սարքեցէք,
 Իրար գիրար հրաւիրեցէք ձեր տուներն
 Ու կերէք ձեր ըտացուածքներն. իսկ թէ ձեզ
 Նախընտրելի եւ լաւագոյն կը թըրի
 Մէ՛կ հոգիի մ'ինչքը մըսեմ անպատիժ,
 Լափատեցէք. իսկ ես պիտի աղաչեմ
 Անմահական աստուածներուն՝ որ Դիոս
 Չեր գործերուն պատշաճ պատիժ կըրուէ,
 Եւ օր մ'այս տան մէջ անվըրէժ սաակիր դուք »:

Թարգմ. Հ. Ա. ՂԱԶԻՅԱՆԸ

=====

Յառաջաբանները այցելութեանց պէս են.
 Էն համառոտները ամենէն լաւերն են:

ՅԱՐՐՈՑ

—*

Տրուած բանէն աւելի՝ տալու կերպը
 կ'արժէ:

ԳՈՐԾԷՑԼ

—*

Գրիչը երբեմն ցօղ կը բերէ, երբեմն
 կարկուտ:

ԱԼԻՇԱՆ

—*

Խեղճերուն օգնելը՝ հաւատա՛ թագաւու
 բաղայիւ գործ է:

ՈՎԻԻՒՈՍ

—*

Յոյսը երջանկութիւնէն փոխ ստնուած է:

ՌԻՎԱՐՈՒ